

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Natiënlaan (Knokke, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021A259
Februari 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	5
1.1	Administratieve gegevens	5
1.2	Synthese.....	6
1.3	Gemotiveerd advies.....	7
1.4	Gemotiveerd advies.....	8
2	Bibliografie.....	8

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek..... 5

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
b) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert NV Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
c) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Knokke
	Deelgemeente	Westkapelle
	Postcode	8300
	Adres	Natiënlaan
	Toponiem	Natiënlaan
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 73447,7$ $Y_{\min} = 223620,1$ $X_{\max} = 76831,7$ $Y_{\max} = 225970,0$
d) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Knokke Afdeling 10 (Westkapelle) Sectie A, nr's: 115 ^e , 100g, 118f, 182c ² , 86/2g, 119s ² , 119l ² , 86/2f Sectie E, nr's: 78k, 74w, 74v, 74t, 69z ² , 69l ²	

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw gescheiden rioleringsstelsel en heraanleg van de weg langsheen de Natiënlaan te Knokke. De weg bestaat uit 4 rijstroken, 2 in elke rijrichting en parkeerstroken. Het geplande rioleringstraject is opgesplitst in twee delen. Het noordelijke deel is ca. 5ha groot en valt integraal samen met de bestaande verharding. Het zuidelijk deel is ca. 2ha groot. Hierbij valt ca. 850m² samen met weiland, het overige deel valt samen met de bestaande verharding. In beide delen van het traject is reeds riolering aanwezig. Per rijrichting wordt een gescheiden riolering voorzien, deze komt op een andere locatie te liggen dan de bestaande.

Landschappelijk gezien loopt het rioleringstraject doorheen de kustpolders. Deze polders zijn het resultaat van de invloed van de zee, de getijdenwerking en het ingrijpen van de mens. Op de samengestelde Quartairgeologische kaart is te zien dat het terrein zich ter hoogte van een grote, opgevolde getijdengeul bevindt. De top van het profiel bestaat uit zand- en kleiafzettingen van het Holoceen die werden afgezet in een getijdengeul of kleinere kreek. Het moment waarop deze grote getijdengeulen dicht slibben verschilt van geul tot geul. Algemeen wordt aangenomen dat dit proces dat op gang komt in de ijzertijd en Romeinse periode en, mede door bedijkingsprojecten, grotendeels voltrokken was tegen de volle middeleeuwen. Enkel de allergrootste getijdengeulen, zoals de Zwinggeul, blijven actief, mede door menselijke activiteit om deze geulen bevaarbaar te houden. De Zwinggeul werd gebruikt als verbinding tussen de stad Brugge en de zee. Na het dichtslibben van de geulen en kreek begint het omliggende kustveen in te klinken aangezien niet langer water wordt aangevoerd. Dit heeft als gevolg dat de omliggende kleiplaatgronden lager komen te liggen dan het afgezette geulsediment. De kreekruigen worden de plaatsen waar mensen zich bij voorkeur vestigen en permanentere bewoning mogelijk wordt. Deze situatie impliceert ook dat er geen verwachting inzake resten die dateren van voor het verzanden van de geul. Het rioleringstraject doorkruist verschillende soorten bodemopbouw. In het noordelijk deel van het geplande rioleringstraject is op de bodemkaart te zien dat het grootste deel van het rioleringstraject samenvalt met zgn. 'uitgebrikte gronden'. Dit zijn terreinen waar het kleidek is ontgonnen in functie van de productie van bakstenen en dakpannen. Op de delen die nog niet ontgonnen zijn langsheen het noordelijke tracé worden op de bodemkaart aangeduid als zware schorgrond. Hierbij rust zware klei op de aanwezige geulafzettingen. In het zuidelijk deel van het rioleringstraject geeft de bodemkaart in het noorden de aanwezigheid van overdekte kreekruiggronden weer, in het zuiden is geen informatie beschikbaar. Hierbij bevindt zich een licht kleidek bovenop de aanwezige geulafzettingen. In beide gevallen is het kleidek ca. 60cm tot 100cm dik en gaat vervolgens over in lichter materiaal. Op landschapsreconstructiekaarten is te zien dat in de 11^e eeuw een grote landinwaartse dijk wordt aangelegd waardoor het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied geschikt wordt voor permanentere bewoning. Vanaf het einde van de 12^e eeuw, begin van de 13^e eeuw wordt deze inpolderingsactiviteit intensief verder gezet en komt het grootste deel van het onderzoeksgebied quasi permanent droog te liggen.

De cartografische bronnen geven het typische beeld weer van de vlakke kustpolders waarbij weiland en akkerland elkaar afwisselen, verspreide bewoning voorkomt met kanalen en enkele belangrijke verbindingswegen. Op de Ferrariskaart is te zien dat het noordelijk deel afwisselend akker en grasland aansnijdt. Het noordelijk deel wordt centraal doorkruist door de Isabellavaart. Ten zuidwesten van dit kruispunt is een hoeve weergegeven. Het zuidelijke deel van de geplande werken valt hoofdzakelijk samen met akkerland en in het uiterste zuiden met een kleine landweg. Op 19^e-eeuwse bronnen is weinig verandering op te merken inzake het landgebruik ter hoogte van de geplande werken. In het begin van de 20e eeuw worden in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied steenbakkerijen ingericht waarbij klei wordt

ontgonnen en bakstenen en dakpannen worden geproduceerd. De Natiënlaan is pas afgebeeld op een topografische kaart van 1937 en betreft een relatief jong wegtracé. Binnen de sequentie luchtbeelden is te zien dat de weg oorspronkelijk bestaat uit twee rijstroken, één in elke rijrichting, geflankeerd door een langsgracht. Op het luchtbeeld van de jaren '80 is te zien dat er langs beide zijden een rijstrook is toegevoegd en krijgt de weg haar huidige uitzicht.

Langs het geplande rioleringstraject zijn meerdere archeologische sites en indicatoren gekend. Recent werd er ten westen van het noordelijke deel van het onderzoekstraject een groot proefsleuvenonderzoek uitgevoerd. Hierbij kwamen hoofdzakelijk laatmiddeleeuwse en vroegmoderne sporen van bewoning en bewerking aan het licht die deels gekoppeld kunnen worden aan de cartografische gegevens. Daarnaast werden er op verschillende locaties fragmenten aardewerk gerecupereerd die wijzen op menselijke activiteiten tijdens de Romeinse periode. Dit vondstmateriaal kon evenwel niet gekoppeld worden aan bodemsporen wat doet vermoeden dat dit ten dele verspit en verspoeld materiaal betreft. In 2013 is ten westen van het plangebied een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Kalvekeetdijk-Natiënlaan in functie van de realisatie van een Nieuwbouw Ziekenhuis. Tijdens het onderzoek zijn over 9,3 ha proefsleuven aangelegd, waarbij in totaal slechts 41 archeologische sporen zijn aangetroffen. Het merendeel is toe te kennen aan perceels- en afwateringsgrachten uit de late middeleeuwen.

De meerderheid van de materiële bewijzen in de omgeving van het plangebied betreffen waarnemingen tijdens proefsleuvenonderzoek. Hierbij werden in de omgeving hoofdzakelijk resten van laatmiddeleeuwse of vroegmoderne perceelsgreppels in kaart gebracht en enkele off-site fenomenen die voornamelijk uit de late middeleeuwen dateren. Daarnaast worden sporadisch relictten waargenomen uit WOI en WOII. Cartografische indicatoren die zijn weergegeven op het kaartbeeld van de CAI betreffen hoofdzakelijk laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht, dijklighamen en defensieve structuren uit WOI.

Concreet is er in de omgeving van het onderzoeksgebied voornamelijk een trefkans inzake resten van laatmiddeleeuwse of jongere bewoning, bewerking of andere activiteiten bestaand uit bodemsporen. Vanwege de aanwezige infrastructuur, de eerder beperkte verwachting op basis van cartografische bronnen en gekende vindplaatsen en de gegevens van de bodemkaart wordt de kans op wezenlijke kenniswinst bij verder onderzoek als beperkt ingeschat.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de geplande werken aan de Natiënlaan te Knokke worden geen bijkomende onderzoeksadren aanbevolen. Vooreerst dient gewezen te worden op de gegevens van de bodemkaart. Het merendeel van het noordelijke rioleringstraject valt samen met terreinen die zijn uitgebrikt, waar het kleidek in het eerste kwart van de 20^e eeuw is ontgonnen. De kans dat hier nog erfgoed is bewaard is bijzonder klein. Daarnaast dient voor beide trajecten rekening gehouden te worden met verstoring door de aanwezige infrastructuur. Tot in de jaren '80 was de Natiënlaan een rijbaan met twee stroken, geflankeerd door grachten. Deze grachten zijn vervolgens opgevuld waarop de bijkomende rijstroken zijn aangelegd. Tevens dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van riolering, nutsleidingen en oudere perceelsgrachten. Hoewel geenszins gesteld kan worden dat het terrein vlakdekkend is verstoord dient rekening gehouden te worden met een aanzienlijke mate van fragmentatie van het bodemarchief.

Daarnaast wijzen de cartografische bronnen en de onderzoeken in de omgeving van het onderzoeksgebied op een eerder beperkte archeologische verwachting. Het gebied moet pas geschikt geweest zijn voor permanente bewoning en bewerking vanaf de late middeleeuwen

waarvan de meerderheid van de bewoning gekoppeld kan worden aan cartografisch materiaal. Onderzoek in de omgeving heeft dan ook in hoofdzaak resten van laatmiddeleeuwse of jongere landindeling en off-site fenomenen aan het licht gebracht. Vanwege voorgaande gegevens wordt de kans op wezenlijke kenniswinst bij verder onderzoek als beperkt ingeschat. Een doorlopend onderzoekstraject wordt bijgevolg als weinig zinvol ingeschat.

1.4 Gemotiveerd advies

De opdrachtgever plant de aanleg van een nieuw gescheiden rioleringsstelsel en de heraanleg van de weg langsheen de Natiënlaan te Knokke. Vanwege de aanwezige infrastructuur, gegevens van de bodemkaart en eerder beperkte verwachting wordt de kans op wezenlijke kenniswinst bij verder onderzoek als te beperkt ingeschat.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

